

[Ministeren for Grønland]

denne lejlighed, hvor vi har haft førstebehandling her i tinget.

Det er nok ikke muligt for mig i alle ender og kanter at bedømme arbejdet, men ud fra mine muligheder herfor vil jeg sige, at det er et kvalitativt og kvantitativt enormt stykke arbejde, der er præsteret inden for denne meget, meget korte tid, der har været til rådighed. Det siger jeg hjertelig tak for.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Og den korte bemærkning skal være til hr. Stetter, til hvem jeg gerne vil sige, at jeg heller ikke bryder mig om at sige nogle ting om en mand, som ikke er til stede. Nu forholder det sig imidlertid sådan, at hr. Ninn-Hansen kom med nogle meget grove påstande, som intet havde med virkeligheden at gøre.

Hr. Ninn-Hansen påstod, at jeg ikke var kommet med ét eneste alternativt forslag til det, kommissionen lagde frem, og det er ikke rigtigt. Jeg sagde i mit første indlæg, at efter vor opfattelse burde den bevilling, som folketinget blev enigt om skulle tildeles Grønland, sendes ubeskåret derop, og så skulle grønlænderne selv fordele den, som de fandt det bedst for den grønlandske befolkning. Da var det så, at hr. Ninn-Hansen stod herop og sagde, at jeg ikke havde foreslået noget, og nu gentog hr. Stetter det, men det blev det ikke bedre af. Men det sagde jeg vitterlig i mit første indlæg.

Hvis det skulle blive kutyme, at man ikke måtte svare dem, der forsvandt fra salen, så tror jeg det hurtigt ville blive sådan, at mange partier ville sætte deres ordførere til at lire en remse af, og så ville de hurtigst muligt forsvinde ud af salen, og så skulle det stå uimodsagt.

Grønlandsministeren påstod i sit sidste indlæg, at jeg havde sagt, at embedsmænd, tjenestemænd og andre ikke ville bestille noget. Jeg har overhovedet ikke antydnet noget i den retning, hr. Grønlandsminister. Tværtimod har jeg mange gange medlidenhed med de folk, som har siddet og rodet i papirerne hele dagen. Jeg synes, det er synd for dem, men interesserne er jo da heldigvis forskellige.

(Kort bemærkning).

Stetter (KF):

Nu forstår jeg ærlig talt ikke et ord af, hvad fremskridtspartiets ordfører siger. Der bliver fremført et forslag her fra ordførernes side om, at vi skal sende et bloktilskud til Grønland og overlade det til det grønlandske folk og det nye grønlandske landsting at administrere dette bloktilskud. Det er jo netop det, vi gør med hjemmestyret.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Hvis det virkelig havde forholdt sig således, hr. Stetter, så skulle jeg have været den første til at stemme for de foreliggende forslag. Men hr. Stetter vil også, hvis han studerer det lidt nærmere, kunne se, at det hele er bygget op på danske forudsætninger. Derudover, hr. Stetter, så har vi én ting mere at tage hensyn til, som Grønlandsministeren ganske vist blev meget vred over. Jeg sagde, at vi også havde et hensyn at tage til de danske skatteydere. Det var altså noget, jeg ikke måtte sige. Jeg kan forstå, at Grønlandsministeren ikke mener, at vi skal tage hensyn til de danske skatteydere. Det mener jeg altså at man skal, og det er måske dér, uoverensstemmelserne opstår.

(Kort bemærkning).

Stetter (KF):

Jeg skal kun sige til hr. Dohrmann, at dette er en alvorlig sag. Danmark har både arv og gæld at vedgå i Grønland, og det vil koste penge, det har kostet penge, og det vil fortsat koste penge. Men vi bliver nødt til at vedgå både arv og gæld i denne sag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til det udvalg, der den 3. februar blev nedsat til behandling af lovforslag om Grønland. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

[Anden næstformand]

Den næste sag på dagsordenen var:

21) Forespørgsel til miljøministeren:

Forespørgsel af Askjær Jørgensen (FP), Erlendsson (FP), Glensgård (FP), Ove Jensen (FP) og Maisted (FP):

»Hvorfor tilsidesætter miljøministeren hensynet til beskæftigelsen, når der træffes miljøafgørelser om virksomheders beståen?«

(Forespørgsel nr. XXVI. Anmeldt 3/5 78. Fremme af foresp. vedt. 10/5 78).

Anden næstformand (Erlendsson):

Taletiden er aftalt til 15 minutter i første omgang og 5 minutter i anden omgang for ordførere. For andre medlemmer er taletiden 5 minutter.

Forhandling

Askjær Jørgensen (FP):

Den forespørgsel, vi har rejst, skulle nok ikke have været stilet til miljøministeren, men det er den af formelle grunde. Den burde nok have været rettet til direktøren for miljøstyrelsen, men vores kære ven, hr. Ejler Koch, er jo ikke medlem af dette ting længe, efter at han fik en mere sikker stilling i miljøstyrelsen, og da miljøminister Niels Matthiasen er den ansvarlige, så er vi jo nødt til at lade det gå den formelle vej, den rigtige vej, kommandovejen, og derfor er forespørgslen rettet til miljøministeren.

Det er således, at jeg har den fornøjelse at være medlem af folketingets erhvervsudvalg. Der er det vores opgave at behandle bl. a. de lovforslag, der kommer fra regeringen om forskellige erhvervsstøtteordninger, og dér er det således, at man forsøger at få erhvervslivet i Danmark til at fungere godt. Man arbejder også med nogle lovforslag, der har det sigte i henhold til de fremsættelsestaler, der bliver holdt af vores udmærkede handelsminister, at ansøre erhvervslivet i Danmark til nye initiativer. Sidste år i augustsamlingen behandlede vi også en række såkaldte erhvervsstøtteordninger, erhvervsstøttelove, der tog sigte på, at man ligesom skulle give erhvervslivet inspiration til at foretage sig noget mere med hensyn til nyinvesteringer, produktudvikling og sådan nogle ting.

Når man så samtidig med, at man er medlem af folketingets erhvervsudvalg, har den

ære at være medlem af folketingets miljøudvalg, så oplever man en skærende kontrast. Lige så vel som man, når man er medlem af folketingets erhvervsudvalg, har pligt til at følge lidt med i, hvad der sker erhvervspolitisk osv., så har man jo også pligt til at følge med i, når man er medlem af miljøudvalget, hvad der sker i miljøstyrelsens regie, hvad der sker, når der træffes afgørelser i miljøsager i samfundet. Vi har oplevet en skærende kontrast dér, som jeg mener det er helt nødvendigt at vi får diskuteret med ministeren. Vi har jo et par gange i onsdagsspørgsmål og til andre tider luftet det lidt. Vi har måske fået det svar, at det var unfair at tage fat på den sag, når det ikke rigtig var det, vedkommende onsdagsspørgsmål drejede sig om.

Men så oplever vi her i maj måned, at vi fik en af de mest besynderlige afgørelser, som egentlig slog hovedet på sømmet, en afgørelse om en kartoffelmøllefabrik i Brande.

Det forholder sig således, at man derovre har drevet virksomhed med at producere kartoffelmel i ca. 60 år. I starten ledede man frugtsaften ud i et vandløb, men det kunne naturligvis ikke gå. Siden har man fået et udsprøjtningssareal på en 25-30 ha, hvor man har ledet frugtsaften ud og udsprøjtet den dér. De arealer blev for små, der var nogle gener forbundet med det, der var nogle gange lugtgener i Brande by osv.

De mennesker, der leder virksomheden derovre, og de mennesker der står bag ved det, kartoffelavlere osv., tog initiativ til at gøre noget. De henvendte sig til en statslig forsøgsstation, Store-Jyndeved i Sønderjylland. Dér har man fået kørt nogle forsøg med, hvordan muldlag kunne absorbere denne frugtsaft. Når man har taget melet ud af kartoflerne, så er der noget tilbage, som i fagsproget kaldes frugtsaft, men det kan måske også benævnes kartoffelsaft. Man kom frem til på forsøgsstationen, at denne frugtsaft kan omsættes af muldlaget, og når man udspreder en passende mængde, så sparer man derved tilførsel af kunstgødning.

På basis af de forsøgsresultater, de udregninger man laver på statsforsøgsstationen Store-Jyndeved, udarbejder man en plan. Man får kontrakt med en række landmænd, der repræsenterer 257 ha, og vil have en pumpeledning derud til at sprøjte kartoffelsaften, frugtsaften, ud på disse marker. Denne plan blev mødt med begejstring i kommu-

[Askjær Jørgensen]

nen og blev godkendt. Den blev også godkendt af Ringkøbing amtsråd. Men hvad sker der? Der sker det her først i maj måned, at miljøstyrelsen ophæver den tilladelse, som Ringkøbing amtsråd havde meddelt til at udsprøjte denne frugtsaft. De stoffer, som kommer fra kartofler, som har groet i den samme muld, må pludselig ikke komme ud, man henviser til, at der kan blive forurening osv.

PVC-fabrikken kan vi diskutere længe, den skal jeg nok komme tilbage til i løbet af aftenen her. Men den sag med kartoffelmelsfabrikken er så let at forstå, at den kan samtlige mennesker i dette samfund forstå, når det er forklaret i 1 minut. Det var altså egentlig årsagen til, at jeg blev så vred, at jeg syntes, at enten ministeren bryder sig om det eller ej, så er vi nødt til at have en forespørgselsdebat om miljøstyrelsens adfærd.

Der er masser af ting, som vi nok kunne tage fat på. Jeg synes, at jeg vil give miljøministeren lejlighed til, inden jeg går videre i debatten, ligesom at tage afstand fra noget af den linje, der ligger i miljøstyrelsen, eller at vi, hvis det er sådan, at miljøministeren mener, det er den rigtige linje derovre, kan få besked om det. Inden jeg angriber mere, vil jeg altså gerne høre, om miljøministeren fortsat, som han svarede på det omtalte onsdagsspørgsmål forleden, finder, at der køres den helt rigtige linje fra miljøstyrelsens side.

Miljøministeren (Niels Matthiasen):

Må jeg begynde med på det bestemteste at afvise, at hensynet til beskæftigelsen tilsidesættes, når der træffes miljøafgørelser om virksomheders beståen. Det er nemlig ikke rigtigt. Men jeg vil gerne understrege, at der skal foretages en afvejning af både forureningsmæssige og samfundsmæssige hensyn, inden der træffes miljøafgørelser, og dette princip er lovfæstet i lovens § 1, stk. 3. Et af de hensyn, der indgår i den samfundsmæssige afvejning, er naturligvis beskæftigelsen.

Som bekendt er miljøbeskyttelseslovens administration primært lagt ud til kommuner og amter, og det er disse myndigheder, der i første omgang foretager afvejningen af forureningsmæssige og samfundsmæssige hensyn, inden der træffes en afgørelse. Kommunerne og amternes afgørelser kan ankes til miljøstyrelsen. Hovedparten af de sager, denne

forespørgsel drejer sig om, det vil sige sager om forurening fra virksomheder, kan i sidste instans indbringes for det uafhængige miljøankenævnet. Det er altså ankenævnet, der som højeste administrative myndighed skal foretage den samfundsmæssige afvejning.

Det siger sig selv, at det er vanskeligt at få et nøjagtigt billede af, hvor meget de enkelte hensyn, f. eks. hensynet til beskæftigelsen, betyder i den samlede afvejning, der foretages i miljösagerne. Men jeg ved fra miljøstyrelsen, at de lokale myndigheder foretager en rimelig samfundsmæssig afvejning, inden der eventuelt gribes ind over for bestående virksomheder, og det er min opfattelse, at miljøstyrelsen og miljøankenævnet gør det samme. I øvrigt har miljøstyrelsen oplyst over for mig, at det er yderst sjældent, at en miljø sag munder ud i, at en virksomhed skal lukke eller ikke får en godkendelse. I de få tilfælde, der har været, har der været tale om meget tungtvejende miljømæssige grunde. Det er blevet oplyst, at sager, hvor der kan blive tale om meget belastende udgifter, ja måske ligefrem forbud mod eller væsentlige indskrænkninger i en virksomheds drift, normalt ikke afgøres uden en besigtigelse, en drøftelse med virksomheden, med de omboende og eventuelt med de lokale myndigheder.

Mindst lige så ofte som miljøstyrelsen mødes med bemærkninger om, at kursen over for virksomheder er for streng, kritiseres den for at være for virksomhedsvenlig, og det tror jeg egentlig er en meget god balance.

Der er meget, der tyder på, at systemet i det store og hele fungerer tilfredsstillende, også ud fra et virksomhedssynspunkt. Netop arbejdet i forbindelse med den foretagne revision af miljøbeskyttelsesloven viste jo, at der var bred enighed om, at der ikke på nuværende tidspunkt var behov for større ændringer af loven, fordi man manglede erfaringsmateriale i tilstrækkeligt omfang. De problemer, der måtte være i administrativ henseende, har jeg, som hr. Askjær Jørgensen ved, allerede bedt miljøstyrelsen om at tage op.

Endelig vil jeg da også gerne sige, at de virksomheder, der særlig er kommet i klemme på grund af miljøloven, har mulighed for at få støtte. Efter miljøstøtteleven kan der ydes støtte til væsentlige forureningsbegrænsende projekter i virksomheder, der var i drift, da miljøloven trådte i kraft den 1. ok-

[Miljøministeren]

tober 1974. Støtteloven skal lette overgangen for de virksomheder, der har eksisteret ved miljølovens ikrafttræden, og som derfor ikke havde mulighed for at tage højde for de nye miljøkrav i etableringsfasen.

Om den konkrete sag, som hr. Askjær Jørgensen har nævnt, vil jeg da gerne sige, at der i de mange sager, man behandler, naturligvis nok vil være sager, som hr. Askjær Jørgensen eller fremskridtspartiet ikke er enige i, men når det gælder sagen fra Brande vedrørende andelskartoffelfabrikken Midtjylland, har jeg fået oplyst, at virksomheden i dag har tilladelse til at udsprøjte sit spildevand, frugtsaften, på et nærliggende areal. Denne tilladelse er ikke tilbagekaldt, og virksomheden kan derfor lovligt fortsætte sin produktion.

Det, miljøstyrelsen i sin afgørelse af den 2. maj 1978 har afslået, er en ansøgning om at udsprøjte frugtsaften på et andet areal. Man ved, at denne saft bl. a. består af kvælstof, fosfor og kalium, og at man vil udsprøjte den på et andet område, hvor der er en risiko for grundvandsforurening, i hvilken forbindelse det kan fremhæves, at der i området er 7 ejendomme med egne borer og brønde, hvis vand i dag anvendes til husholdningsbrug. Det giver en noget anden begrundelse end den, hr. Askjær Jørgensen nævner her. Nu er miljøstyrelsens afgørelse indbragt for miljøankenævnet, som er den øverste administrative instans i sagen.

Jeg skal til sidst blot sige, at hensynet til beskæftigelsen indgår i den samfundsmæssige afvejning, men jeg går da ud fra, at når hr. Askjær Jørgensen i dag i Børsen spørger, om vi elsker miljøet, så er hr. Askjær Jørgensen også enig i, at hensynet til beskæftigelsen alene ikke altid skal være udslagsgivende ved afgørelser i miljøsager. Miljøbeskyttelsesloven skal jo først og fremmest beskytte vores miljø, og det ville stride imod loven, hvis et enkelt hensyn skulle have hovedvægten.

Askjær Jørgensen (FP):

Ja, så gik det jo, som jeg havde befrygtet, at miljøministeren nøjedes med at fortælle, hvad der står i miljøloven, i formålsparagrafen, og hvad man har tænkt sig med miljøloven. Det, vi anfører, og det, vi er beklemmet over, er jo, at man ikke administrerer miljø-

loven efter de hensyn, som man påberåber sig at tage.

I den konkrete sag ligger det således, at jeg er fuldt orienteret om, at man ikke har fået tilbagekaldt den udsprøjtningstilladelse, man har på de 25-26 ha. Men se, rundt om de 25-26 ha er der brønde og vandboringer. Når man har en udsprøjtning på et areal på 25-26 ha og kommer og vil flytte den ud på et område på 257 ha, så er det da i allerhøjeste grad en miljøforbedring. Når man sprøjter 80 mm ud om året i stedet for 800 mm, så er der da langt mindre risiko for nedsvivning. Hvis miljøstyrelsen f. eks. havde sagt, at den afgørelse, der var truffet i Ringkøbing amtsråd, var god nok, lige bortset fra at man skulle lægge en vandforsyningsledning til de 7 ejendomme eller de 10 ejendomme i den samme grøft, når man graver pumpeledningen ned, så havde miljøstyrelsen vist sig positiv, så havde den sagt noget konstruktivt.

Jeg er vidende om, at der har været folk ovre og se på sagen, men man kunne måske have antydnet lidt om, hvordan det skulle løses. Hvis man nu havde sagt som så: ja men vi er lidt beklemte ved det, vi tror ikke rigtig på det, Store-Jyndevad er kommet til, der skal måske et lidt større areal til, hvis man nu havde sagt: vi er glade ved, at de i stedet for at bruge 25 ha, som de har gjort hidindtil, nu vil fordele det på et 10 gange så stort areal, vi mener dog, at endemålet må være, at man kommer op på 300, 400 eller 500 ha, så havde man vist sig positiv. Hvis nu man fra miljøstyrelsens side havde ændret det dertil, at man havde sagt: de 257 ha lader vi passere i f. eks. 5 år, men så skal I være forpligtet til hvert år at inddrage yderligere 50 ha eller noget lignende, så havde det været noget konstruktivt fra miljøstyrelsen, man var endt med. Så havde man fulgt den linje, som man forsøger at følge i erhvervsudvalget, ligesom at være konstruktiv over for erhvervslivet.

Når nu ministeren påberåber sig, at man tager erhvervshensyn, er jeg altså nødt til at tage fat på og bede ministeren kommentere, hvad Haldor Topsøe udtalte i Ingeniørens Ugeblad den 19. maj 1978. Jeg går ud fra, at en stor del af tingets medlemmer har læst det ganske udmærkede blad, men for god ordens skyld tillader jeg mig at læse et lille stykke. Haldor Topsøe tror jeg ikke jeg behøver at præsentere nærmere, jeg tror, det er de fleste

[Askjær Jørgensen]

bekendt, hvem den herre er. I et interview om bl. a. naturgas stiller man i slutningen af interviewet dette spørgsmål til Haldor Topsøe:

»Med baggrund i PVC-sagen, hvad synes De så om myndighedernes holdning til kemisk industri?«

Hertil svarer Topsøe:

»Jeg vil nødigt opfatte direktøren for miljøstyrelsen, hr. Ejler Koch, som eksponent for myndighederne. Jeg anser den afgørelse, der er truffet, for uforståelig. Det er et stort ansvar, miljøstyrelsen har påtaget sig, thi her bekendtgør de for enhver, at Danmark er et land, hvor man ikke kan bygge virksomheder, som kan bygges alle andre steder, og samtidig bekendtgør de, at man kan vente i årevis på en sådan usaglig afgørelse. Det er let at forstå, at man kan blive opskræmt ved den kræftisiko, der kan være forbundet med PVC-produktionen, men der er ingen tvivl om, at man kan projektere et anlæg således, at risikoen fjernes for dem, der arbejder i fabrikken, og selvfølgelig også for omgivelserne.«

Hvad Haldor Topsøe mener og udtaler i Ingeniørens Ugeblad falder jo helt i tråd med et svar, vi fik i miljøudvalget i maj måned 1978, da vi spurgte sådan ganske naivt, banalt, hvad der var mest farligt, enten at arbejde på den projekterede PVC-fabrik eller at ryge 20 cigaretter om dagen. Der kom det klare svar fra miljøministeren, der henviste til, hvad man havde fået oplyst i miljøstyrelsen, at der så klart var langt større kræftisiko ved at ryge 20 cigaretter om dagen end ved at arbejde på en PVC-fabrik som den, der var projekteret.

Når jeg nu tager det eksempel med cigaretterne frem, så er det, fordi det, omsat til folkesprog, ligner det eksempel med kartoffelmelsfabrikken. Når jeg tager det eksempel med Topsøe frem, så er det, fordi vi naturligvis i aften kan blive udsat for, at der er nogle ordførere, bl. a. fra socialdemokratiet, der siger: ja men det er noget vås, de fremskridtsfolk kommer med, det er politik, der hverken er hoved eller hale på, osv., hvad man nu kan finde på, når man ikke kan svare. Det var da interessant, om hr. Camre, hvis ikke miljøministeren vil kommentere Haldor Topsøes udtalelser – det håber jeg han vil – måske ville tage afstand fra udtalel-

serne fra Topsøe, eller måske både hr. Camre og miljøministeren vil udtale sig om den sag.

Jeg har en enkelt ting mere på hjerte, som jeg vil komme frem med her. Det er en sag, som også er aktuel. Det er en sag, som i ministeriet for offentlige arbejder og også i miljøstyrelsen bliver behandlet meget positivt i øjeblikket ud fra de tankegange og de normer, man har at administrere efter i disse styrelser. Det er en ansøgning om tilladelse til at etablere nogle saltvandsdambrug. Jeg tror, at de mennesker derovre i styrelsen positivt går ind og arbejder med den sag under de forhold og under de betingelser, som ligesom ligger i hele den terminologi, hvorefter noget skal behandles, men jeg vil gerne forklare miljøministeren, hvordan en sådan sag ville være blevet behandlet, hvis der havde været en fremskridtspartiregering i Danmark.

Det, der er sket, er, at der er kommet en borger og sagt: jeg vil gerne have lov til at fortøje nogle saltvandsdambrug i 3 år ud for Hjørnø i Horsens Fjord. Man har tidligere søgt nogle andre placeringer. Det er altså ikke noget, man ønsker at få etableret permanent. Man underkaster sig fuldt ud løbende kontrol og undersøgelser, således at miljøstyrelsen og interesserede myndigheder kan få erfaringer og en hel masse oplysninger om, hvordan det fungerer.

Hvis det havde været en fremskridtspolitiker, der havde været chef for miljøstyrelsen, så havde man omgående sendt et takkebrev til vedkommende borger, og deri havde man skrevet: vi takker for Deres aktivitet; vi takker for, at De vil producere noget i Danmark; vi takker for, at De vil køre dette, og at De vil acceptere, at det kun skal fungere i 3 år. I anledning af, at De accepterer, at det foreløbig kun skal gælde for 3 år, så kan De hermed omgående, prompte, få tilladelse til at køre det af stabelen.

Når det kun skal køre i 3 år, og det kun drejer sig om, at der skal være fisk i havvand, så burde man med almindelig, sund, logisk dømmekraft kunne sige, i hvert fald når man havde konfronteret det med den ansvarlige minister, at det må man kunne give tilladelse til, uden at hele maskineriet skal køre. Modsat hvis det var noget, der skulle fungere permanent, hvis man kunne risikere den situation, som visse kredse beklager man har nået vedrørende dambrug.

[Askjær Jørgensen]

Dette drejer sig kun om en midlertidig tilladelse.

Men jeg skal altså ikke her påstå, at de mennesker, der arbejder med den sag i miljøstyrelsen eller i ministeriet for offentlige arbejder, ikke arbejder positivt og gør deres bedste ud fra de forudsætninger og den tankegang, der ligger i socialdemokratiet. Jeg vil bare opfordre til, at man ligesom reviderer det, og det skal nok ske politisk.

Nu er jeg da glad for, at ministeren har gjort sig den ulejlighed at læse, hvad jeg har skrevet i Børsen i dag. Derfor behøver jeg sådan set ikke tage mere fat på det.

Det, det drejer sig om for os, er, at naturligvis skal vi tage hensyn til miljøet, og hvis det nu havde været i de glade 1960'ere, hvor der var fuld beskæftigelse, hvor man troede, at vi havde råd til hvad som helst, så kunne man nøjes med at tage hensyn til miljøet. Men vi opfatter det således, at hver gang man bruger nogle hundrede millioner kroner til et eller andet formål, så modsvarer det, at nogle arbejdspladser skal nedlægges. Den ulempe, at man tager arbejdet fra nogle borgere, at eventuelt nogle mennesker, noget af vores ungdom, på grund af en miljøafgørelse skal miste deres job, skal gå uden arbejde, betragter vi som en langt større ulempe end det, at man eventuelt skulle vove sig ud i en miljøafgørelse, hvor man måske nok måtte acceptere, at man mere eller mindre teoretisk kunne sige, at her er måske et område, hvor der er lidt risiko ved det.

Vi beder om, at miljøstyrelsen og miljøministeren vil overveje, at der altså er et modstykke, og det er de mennesker, som intet job har. Det er et alvorligt problem for disse mennesker, og vi mener, at vi bør tage hensyn til dem. Jeg håber, at vores appel til miljøministeren må munde ud i, at der i højere grad tages hensyn til de arbejdsløse.

Jeg ved ikke, om det hjælper noget, men det er ligesom for at give en vejledning til direktøren for miljøstyrelsen. Jeg nærer ikke nogen forhåbning om, at socialdemokratiet skal stemme for vores dagsorden, men vi mener, det er rimeligt at gentage det. Derfor skal jeg tillade mig at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget pålægger regeringen at holde op med at administrere miljølovene således,

at den ene arbejdsplads efter den anden nedlægges.

Tinget fortsætter derefter behandlingen af forespørgslen.«

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag om motiveret dagsorden indgår i forhandlingen.

Camre (S):

Denne forespørgsel er helt urimeligt formuleret, fordi den på forhånd tager for givet, at miljøministeren tilsidesætter beskæftigelses hensynet. Jeg skal her henvise til ministerens udtalelser; jeg behøver ikke at kommentere hele denne problematik yderligere.

Forespørgslen er også et typisk eksempel på fremskridtspartiets helt forældede syn på miljøproblemet. Det skal komme i sidste række, og det må ikke koste noget. Og det hører vi, til trods for at vi i flere valgkampe har set fremskridtspartiet påstå, at på miljøområdet skulle der ikke spares. Her var fremskridtspartiet mere fremskridtsvenligt end alle vi andre. Det er altså igen et udslag af dobbeltmoralen. Man stemmer imod lovgivning på miljøområdet, og man rejser forespørgsler af et indhold, der søger at mistænkeliggøre selve miljøhensynet.

Jeg må sige, at selv om dette lille aftenmøde kun spilder en snes menneskers tid, så er det vist lovlig meget at gøre ud af en helt saglig og rigtig afgørelse i en sag om kartoffelvand. Der er ikke grund til at ofre mange ord på denne sag, men lad mig alligevel sige, at de miljøhensyn, vi i dag med hjemmel i lovgivningen kan tage, i enhver henseende er beskedne og nødvendige.

Jeg skal ikke her kommentere hr. Haldor Topsøes udtalelser, men jeg vil da godt citere udtalelser af en meget fremtrædende erhvervsleder på området, nemlig direktør, dr. techn. Knud Christensen, Sadolin & Holmblad og Kemisk Værk Køge, med hvem jeg havde fornøjelsen at være sammen ved et møde i Akademiet for de tekniske Videnskaber den 17. maj 1978. Direktør Knud Christensen, der jo i høj grad må siges at repræsentere virksomheder inden for det kemiske område, sagde, at afgørelser truffet af miljøstyrelsen i disse sager i samtlige ham bekend-

[Camre]

te tilfælde havde været saglige, rigtige og dygtigt gennemarbejdet. Miljøbeskyttelse er lige så lidt som arbejderbeskyttelse en luksus. Det er en uomgængelig produktionsomkostning, og uden at tage miljøproblemerne særdeles alvorligt vil der i løbet af få år rejse sig problemer af økonomisk art, af økologisk art for det danske samfund, som i allerhøjeste grad vil true os beskæftigelsesmæssigt og også vil true hele vores levemulighed. Der er intet grundlag for at antage, at vi gennem denne lovgivning skulle skade beskæftigelsen. Tværtimod er udviklingen af nye forureningsfri produktionsmetoder og produkter i allerhøjeste grad med til at skabe beskæftigelse, idet såvel nyt maskinelt udstyr, nye anlæg og produkter som know-how er grundlaget for øget eksport. Det indebærer i en række tilfælde ændringer i den hidtidige produktionsstruktur og opbygning af nye virksomheder, men fremskridtspartiet er måske mere interesseret i at opretholde forældede og dårlige produktionsapparater.

Vi må fra socialdemokratiets side afvise denne forespørgsel som udtryk for en total misforståelse af både miljøspørgsmål og erhvervsspørgsmål.

Med hensyn til det fremsatte forslag om motiveret dagsorden behøver jeg vist næppe sige, at socialdemokratiet opfordrer tinget til at stemme dette forslag ned.

Maisted (FP):

Det er selvfølgelig korrekt, at det er et sent tidspunkt på dagen at tage hul på en sådan debat, men det er jo altså ikke vores skyld, at den bliver lagt på dette tidspunkt.

Jeg vil godt sige om miljøloven, at det selvfølgelig er en bemyndigelseslov. Det er jo rigtigt, at alle de smukke hensigter, som hr. Camre siger at vi skal følge, er noget, vi alle sammen meget gerne vil følge. Men det afhænger af, hvordan man administrerer en bemyndigelseslov. Man kan opstille en række hensigter, bl. a. at man gerne vil rense vandet i vores åer osv., hvad ministeren jo tidligere har udtrykt at man ikke var kommet særlig godt af sted med, eller man kan have nogle ganske andre intentioner, når man bruger en bemyndigelseslov.

F. eks. har regeringen i sin investeringsregulering udtalt, at udgangspunktet er, at den krævende og omfattende opgave med at øge rensningsniveauet for spildevand, som vi

igangsatte i begyndelsen af 1970'erne, er ved at være afsluttet. Hvor ved ministeren og regeringen det fra? I maj måned 1977 udtalte ministeren, at forureningen af vore ferske vande de sidste årtier er steget ganske stærkt. Vi mangler stadig væk besked i miljøudvalget om, hvordan det er gået med nedsivningsplanerne. Altså på det ganske konkrete faglige område siger ministeriet: her har vi altså et område, hvor det er afsluttet, men når vi spørger i miljøudvalget og her i folketingsalen, så får vi at vide, at det aner man faktisk ikke noget om.

Men der er også en anden målsætning, som går igennem socialdemokratiets politik, og det er åbenbart en overordnet politisk målsætning. Det er netop at udrydde de mindre virksomheder. Det er fuldstændig rigtigt, at når vi har en mand, som hr. Camre omtaler som dr. techn. Knud Christensen, som man kender fra BT-Kemi, så er det jo sådan, at der i stor udstrækning tages hensyn til de store virksomheder. Det synes jeg bestemt ikke er forkert, absolut ikke, for det er jo indlysende, at man ikke kan lukke en stor virksomhed på grund af miljøproblemer, dem må man løse.

Men når det drejer sig om mindre virksomheder, så er der ikke nogen pardon. Så er det lige meget, om det gælder for lav lofthøjde, om det gælder spildevandsproblemer, eller om det gælder støj. Det er nemlig mennesker, som er uden mulighed for at forsvare sig. De har ingen rygdækning i pressen. Det er få sager. Det er et lille antal mennesker, det drejer sig om, og derfor er det nemt at have med at gøre.

Det passer sammen med den måde, den socialdemokratiske regering opfatter de mindre virksomheder på. Vi så det forleden dag med ligningslovens § 28. Det blev også de mindre virksomheder, der skulle rammes på det område. Hvorfor siger regeringen så ikke til de små virksomheder: vi mener ikke, at I passer ind i det fremtidige danske samfund. Vi skal kun have store virksomheder, der kan opfylde de mål, som hr. Camre her har sat, som er i stand til at producere mere effektivt, end I gør. Hvorfor siger man det ikke til disse mindre virksomheder, så de i god ro og orden kan afvikle? Det kan man selvfølgelig ikke tillade sig i dag med den arbejdsløshed, man har. Men så burde man ophøre med den jagt, men i dag driver på de mindre virk-

[Maisted]

somheder. Bare i et område som syd for Slagelse har man nedlagt over 100 arbejdspladser, men det er en række små virksomheder, som der ikke er nogen der interesserer sig for.

Når ministeren nu udtalte sig om virksomheder, der lukker, var det så ikke rimeligt, at folketinget fik en oversigt over, hvor mange virksomheder der er lukket på grund af påbud fra myndighedernes side? Vi mangler ganske enkelt erfaringsmateriale, siger ministeren, men i investeringsplanredegørelsen mangler man åbenbart ikke erfaringsmateriale. Der har man sagt, at man har løst et problem, som ministeren har påstået at han ikke kan løse.

Vi har mange eksempler på, hvordan denne miljølov virker skadelig og bliver brugt som politisk instrument. Det foregår nemlig på nøjagtig samme måde, som regeringens arbejdsminister sagde, da vi skulle have indført den nye arbejdsmiljølov: denne lov skal bruges til at indføre ØD i danske virksomheder. Det sagde arbejdsministeren om en arbejdsmiljølov. Det andet bliver benyttet på nøjagtig samme måde.

Vi har enkelte sager, der illustrerer det udmærket. Vi har sådan en sag som sagen om PVC-fabrikken, hvor vi er nået så langt, at miljøankenævnet har sendt sagen tilbage til miljøstyrelsen, efter at den forgæves har henvendt sig til ministeren og sagt, at det i og for sig var ministerens bord. Nu her i sidste omgang, da sagen er blevet indanket, har miljøankenævnet minsandten også skrevet til folketingets miljøudvalg, og nu er det altså meningen, at folketingets miljøudvalg skal agere miljøminister og direktør for miljøstyrelsen. Det lyder helt urimeligt.

Hvordan behandler man så det problem? Ja, det gør man på den måde, at arbejdstilsynet, altså arbejdsministeriet, udsender nogle normer for forarbejdning af PVC, der er 10 gange så høje som de krav, miljøstyrelsen stillede til den virksomhed, 10 gange så høje af hensyn til arbejdsmiljøet dér, hvor man måtte befrygte at der kom vinylklorid ud i arbejdslokalerne. Man har altså en myndighed, der siger: vi har 60.000 t PVC om året, der skal forarbejdes, og dér må vi så sætte nogle grænser, der er 10 gange så høje som dem, miljøministeriet sætter for en ny, moderne virksomhed, der skal oprettes. Det er ikke særlig logisk.

Til Kemisk Værk Køge gav man dispensation for udledning af kobber, og det er klart, det var nemlig en meget lille mængde kobber, noget med højst 6 kg pr. døgn eller sådan noget lignende, og det svarede sådan nogenlunde til det, miljøstyrelsen egen giftfabrikovre i Nyborg udleder. Hverken mere eller mindre. Kommunekemi udleder mere end Kemisk Værk Køge på det område, og så er det da indlysende, at man bliver nødt til at give de andre en dispensation, især da det selvfølgelig ellers ville få den konsekvens, at de måtte afskedige 300-400 mennesker.

Restriktioner og kontrol belemrer man altså de mindre virksomheder, der ikke kan løfte disse byrder, med, men man er ikke fair nok til at sige til dem: hold op, kære venner, for det er ikke vores mening, at I overhovedet skal eksistere!

Vi mener, at disse politiske afvejsler, som en socialdemokratisk regering gør sig, ikke er holdbare i dagens Danmark, fordi vi har 200.000 arbejdsløse. Det kan altså ikke nytte, at man f. eks. i Vestsjællands amt, som vi har diskuteret tidligere i dag, opretter et erhvervsregister af hensyn til beskæftigelsen og så samtidig nedlægger arbejdspladser med amtets hjælp, når der er problemer med teknik og miljø. De udarbejder et register, hvor de opfører virksomhederne med trussel om, at de bliver lukket alle sammen. Gad vide, om de samme oplysninger indgår i erhvervsregisteret som dem, der står i amtets register for miljø og teknik.

Skal vi så tage og kigge på, om normerne er rimelige. Er det rimeligt, at et land som Danmark har nogle normer, der er 10 gange så strenge som Tysklands? Jeg mener det ikke. Tyskerne opererer i et område som Rhinen med udledningsværdier for tysk industri for spildevand på de uorganiske stoffers område, der er 10 gange så høje som dem, miljøstyrelsen sætter som retningsgivende udledningsværdier i Danmark, på trods af at det jo er indlysende, at den forurening, der stammer fra Tyskland og fra udledningen i Rhinen, frembyder en langt større risiko for forurening af vore vandområder end den udledning, den lille danske industri foretager. Og så er vi oven i købet så heldige, at vi jo næsten er omgivet af vand på alle leder og kanter; det vil sige, at vores udledningsværdier kunne jo være langt større, hvilket englænderne f. eks. arbejder med.

[Maisted]

Der er altså grund nok til at tro, at det, der ligger til grund for denne mærkelige administration, som miljøstyrelsen står for, er bestemt af overordnede politiske mål, hvor den socialdemokratiske regering har et helt andet syn på, hvordan det danske samfund skal se ud, end den officielt giver udtryk for. De vil nedlægge de mindre virksomheder. De vil prøve på at få skabt en storindustri, som vi overhovedet ikke er indstillet på. Det svarer næsten til, at de med djævelens vold og magt vil prøve på at få folk ind i deres lejerkaserner, som de kalder socialt boligbyggeri.

Det er den udviklingstendens, som man ikke har råd til at gennemføre i dag, og det mener jeg at regeringen burde være realistisk nok til at indse. I det mindste burde den være fair nok til at sige til de mindre virksomheder: vi ønsker jer ikke, vi ønsker, I skal holde op. Vi ønsker store, strømlinede virksomheder, som hr. Camre har beskrevet, der kan give os nogle nye, moderne produkter, og som kan overholde de krav, som vi stiller til jer. Så er det også nemmere til sin tid f. eks. at få indført ØD.

Brøndlund Nielsen (V):

Denne forespørgsel drejer sig om, at miljøministeren skulle tilsidesætte hensynet til beskæftigelsen, når der træffes miljøafgørelser.

Jeg vil godt indledningsvis sige, at det måske kan virke lidt mærkeligt, at der altid tales om dette hensyn til beskæftigelsen; det er dog vel ikke et mål i sig selv bare at beskæftige folk. Det, der trods alt må være det væsentlige mål, må vel være, at der produceres goder og varer, som mennesker ønsker. Det, det må dreje sig om, er, at der er mulighed for en menneskelig foretagsomhed og så fri rammer som muligt, for at produktionen kan blomstre, hvor nogle ønsker at sætte noget i gang og nogle ønsker at købe produkterne.

Når man drager spørgsmålet om miljøhensyn ind, så er det jo sådan, at udtrykket miljø er noget, som kan bruges om meget forskelligt, og det kan derfor være svært at konkretisere et svar på det spørgsmål, forespørgslen rejser. Miljø kan f. eks. defineres som det, der hører under miljøministeriet, og så kunne man godt komme til at tænke over, at miljøministeriet oprindeligt hed ministeriet for forureningsbekæmpelse. Men siden er der kommet en lang række andre ting ind, og vi

må jo erkende, at det er blevet sådan, at der inden for miljøministeriets omfattende område sker en vældig masse indgreb over for borgerne og i samfundet, ja, man kan endda sige så mange, at jeg i hvert fald har hørt den fortællelse i den overgangsperiode, hvor ministeriet skiftede navn, at det var »ministeriet for miljøbekæmpelse«. Men nu forstår jeg jo i dag, at vi trods alt har fået en vis åbning omkring f. eks. spørgsmålet om by- og landzoneloven for at nævne en af de ting, hvor dette problem har været fremherskende.

Hvis man altså skal besvare spørgsmålet om, hvilke hensyn der skal tages, så vil der sådan set være mange svar på det ud fra de mange forskellige opgaver, som miljøministeriet har påtaget sig. Det er vores opfattelse i venstre, at dér, hvor det drejer sig om farlige stoffer, mener vi, at der gerne må føres en særdeles stram kurs. Man kan vel endda sige, at hvis man på de områder fører en stram kurs, så kan man måske på andre områder – jeg tænker bl. a. på udledning af spildevand – være mere liberal, hvis der ikke er farlige og unedbrydelige eller næsten unedbrydelige stoffer i det, der udledes. Det er også klart, at hvad angår det mere kvantitative, så vil vi selvfølgelig heller ikke kvæles i snavs og skidt. Det hensyn må også tages.

Men når vi kommer til de egentlige planlægningsmæssige felter under miljøadministrationen, så må jeg nok sige, at vort synspunkt i venstre er, at man må være tilbageholdende med indgreb, måske især dér, hvor det kan genere erhvervsudfoldelsen. Vi ønsker os fritaget for, at vort land skal komme til at bestå af ens planlagte, arkitekttegnede, autoriserede idyller. Vi er da tilhængere af fredning og bevarelse af landskaber og sjældne planter osv., men vi er i hvert fald ikke tilhængere af, at man på det område lægger hver eneste tomme dansk jord ind under nogle autoriserede anskuelser med hensyn til, hvordan de skal se ud. Her må det dreje sig om, at den menneskelige fantasi kan få lov at udfolde sig, sådan at det næsten totalt kulturskabte land, vi har, fortsat kan udvikle sig. Så vil menneskelige initiativer skabe nye miljøer, som så kan fredes.

Nu kunne man selvfølgelig komme med den spydighed, at på det område tages der jo vidtgående beskæftigelsesmæssige hensyn til embedsmændene, når man ser på de planlægningsmæssige aktiviteter, der udfoldes.

[Brøndlund Nielsen]

Men jeg håber da ikke, at det er så galt fat, at det er de overvejelser, man har.

For at vende tilbage til det andet, den farlige forurening, så mener vi altså her, at man gerne må føre en skrap kurs. Nu er det imidlertid noget svært at fastslå, hvad det er for ting, der er farlige. Det skal jeg da gerne erkende. Det er jo ikke ligegyldigt, hvor farlige stofferne er, hvor de udledes, i hvilket omfang eller hvor langsomt eller hurtigt de nedbrydes i miljøet. Der er jo nogle ting i det, der skal afvejes, men det er vel nok klart, at der her i hvert fald er en retningslinje, man kan gå frem efter, når der er tale om egentlig sundhedstruende ting.

Det er jo sådan, at vi på dette felt har miljøankenævnet til at tage stilling til de afgørelser, miljøstyrelsen træffer. Jeg vil godt sige, at vi i venstre nærer en vis betænkelighed ved, hvor meget et sådant domstolslignende organ egentlig kan bære af nærmest politiske beslutninger. Vi kan måske godt en dag komme til at stå over for det problem, om man af hensyn til den politiske stabilitet kan acceptere, at der af sådanne organer uden for det egentlige politiske ansvarsområde træffes ganske vidtrækkende beslutninger. Et par konkrete sager har været nævnt i forbindelse med denne forespørgsel. Det er sager, der er til overvejelse netop hos miljøankenævnet, og derfor skal jeg ikke gøre noget forsøg – mere kunne det heller ikke blive – på at vurdere dem. Men jeg vil dog godt sige, at noget tyder på, at det i sagen om kartoffelmelsfabrikken er nedbrydelige og i og for sig naturlige stoffer, der er tale om, og derfor kunne man sige, at det vel ikke var et område, der lægger op til de store restriktioner.

Hvad angår den meget omdiskuterede sag fra Skælskøregnen, så er det jo her blevet angivet, at vinylkloridmonomer skulle være et uhyre farligt stof. I så fald må den målsætning, jeg har omtalt, gøre sig gældende, og man må være meget kritisk over for etablering af en sådan fabrik. Vi har også fået oplyst undervejs i denne sag, at man faktisk ikke kan angive så små mængder vinylklorid, at man tør sige, at det er ufarligt. Det tør nok siges at være en meget barsk oplysning, og jeg synes da nok, at det er noget, der kan være anledning til at holde mere øje med. Vi har jo i et svar fra ministeren i miljøudvalget for nylig fået nogle oplysninger om overvejelserne om adgangen til at bruge polyvinyl-

klorid, der altså har en lille afsmitning også af vinylklorid.

Jeg kunne da godt tænke mig at spørge ministeren, om ikke ministeren på baggrund af disse oplysninger og miljøstyrelsens meget alvorlige vurdering af disse ting er betænkelig ved den meget omfattende anvendelse, der sker af PVC i vort samfund. Jeg tænker på særdeles væsentlige ting som anvendelse til rør til vandforsyning, til en lang række artikler, der kommer i den tætteste berøring med madvarer osv. Der er en række ting i dette, som der nok kan være grund til at overveje nærmere, hvis stoffet er så farligt, som det er angivet.

Ellers skal jeg ikke gå ind på Skælskørproblematikken, men kan pege på, at når det drejer sig om beskæftigelse, så er der også andre beskæftigelsesinteresser i området end den påtænkte fabrik. Der er både en omfattende fødevarerindustri og en betydelig landbrugsvarerproduktion i området. Man kunne selvfølgelig også komme ind i videre overvejelser over, hvor meget man kan pålægge befolkningen i et enkelt, begrænset område af landet at udsætte sig for med hensyn til disse farlige ting.

Der er lige et enkelt problem mere, som jeg godt vil omtale og spørge ministeren om, hvorvidt der er nogle overvejelser om, når vi nu endelig drøfter miljøregler, set i forhold til beskæftigelsen. Det er det problem, at vi undertiden kan få en fornemmelse af, at man nogle steder ligesom benytter miljøregler som noget, der måske kunne virke konkurrenceforvridende, at man på et tidspunkt, hvor der på anden vis sker en åbning af samhandelen over grænserne, i kraft af miljølovene ligesom kan lægge nogle beskyttelsesregler omkring sine egne erhverv. Det vil jeg da godt lige nævne også i denne debat.

Jeg skal slutte med disse forskellige synspunkter og sige, at ud fra venstres opfattelse og ud fra det, jeg her har sagt, så mener jeg, at vi må afvise det dagsordensforslag, som hr. Askjær Jørgensen her har fremsat.

John Winther (KF):

Den forespørgsel, vi har her i aften, svarer i og for sig i sit indhold meget nøje til det spørgsmål, som jeg selv havde lejlighed til at stille til miljøministeren den 3. maj. Jeg må sige, at den redegørelse, vi har fået fra mini-

[John Winther]

steren her i dag, næsten er lige så kort som det svar, jeg fik den dag, og – hvis jeg må have lov til at sige det – vel i virkeligheden i sin substans lige så tilfredsstillende.

Den direkte anledning til det spørgsmål, jeg dengang stillede – og det har jo også været berørt af flere indledere her i aften – var den helt aktuelle sag om PVC-fabrikken ved Skelskør. Siden da er der jo sket det – og det har jeg i og for sig noteret med meget stor tilfredshed – at såvel kommunen som amtsrådet har appelleret denne sag. Jeg skal, da der er flere andre talere, der har været inde på det helt konkrete, måske også lige sige et par enkelte ord om dette.

Jeg tror ikke, at man kan acceptere en sundhedsfare, som de afslag, der er blevet givet, er motiveret med. Myndighederne i Sverige, i Norge, i Tyskland, i England etc. udsætter naturligvis ikke deres befolkning for sundhedsfare. Vi har oven i købet det helt pikante i den aktuelle sag, at SID accepterer 1.000 gange den koncentration, som man ifølge miljøstyrelsen vil kunne udsætte fabrikkens naboer for. Ifølge miljølovens § 44, stk. 3, kan miljøstyrelsen med dags varsel lukke en fabrik, der medfører sundhedsfare. Det har man faktisk, så vidt jeg har forstået det, gjort de pågældende virksomheder, der var interesseret i at starte en virksomhed, opmærksom på. Ikke desto mindre ankede man, på trods af denne bestemmelse og på trods af miljøstyrelsens første afslag, altså sagen og har nu anket den igen fra kommunens og amtsrådets side. Det viser nok, at man er sikker på, at der ikke er tale om en sundhedsfare, når man er villig til at investere 400 mill. kr. i et projekt. Man kan heller ikke i denne sag acceptere en begrundelse om, at der ikke kan fastlægges nogen nedre grænser, når man som her har en helt overvejende sandsynlighed for, at det er uskadeligt.

Der findes naturligvis miljøkrav, der gælder for svenske, norske, tyske og amerikanske fabrikker. Miljøankenævnet har citeret nogle helt nye amerikanske regler, der endnu ikke kan opfyldes af nogen bestående fabrikker, men som man kunne kræve opfyldt i forbindelse med dette projekt. I den anledning har miljøstyrelsens direktør udtalt, at han tvivler på, at projektet vil kunne opfylde disse krav. Det er rent faktisk ikke miljødirektørens opgave at fremkomme med den

slags hypotetiske ting. Han må ikke udtale sig sådan. Han kan stille nogle krav, og så kan konsortiet, der vil bygge, bagefter tage stilling til, hvorvidt man vil være i stand til at opfylde disse krav.

Det, der er sket i denne sag, er uhyre beklageligt, fordi resultatet indtil nu i hvert fald har været, at en virksomhed, der kunne skabe arbejde til en hel bunke mennesker, og som ville foretage investeringer af en ganske væsentlig størrelsesorden – og er der noget, vi har behov for, så er det lige præcis investeringer, der skaber arbejdspladser – i hvert fald foreløbig ikke er blevet til noget.

Synspunktet nærmer sig næsten det hykleriske, når man må konstatere – det var hr. Brøndlund Nielsen inde på – at der jo ikke er nogen som helst tvivl om, at de pågældende produkter, altså PVC-produkter, må bruges herhjemme, må importeres for dyr udenlandsk valuta og anvendes i den daglige hverdag. Vi overlader altså med andre ord til andre at producere de ting, som vi ikke har noget imod bliver brugt. Og naturligvis vil de blive brugt fortsat, fordi de simpelt hen nu er blevet en så integreret del af vores hverdag, at de overhovedet ikke kan undværes.

Men når dette er sagt, så vil jeg godt medgive ministeren, at vi naturligvis ikke ønsker sundhedsfarlige, miljøforurenende industrier. Vi er fra konservativ side ikke modstandere af miljøbeskyttelse, naturligvis ikke, vi ønsker ikke, at virksomheder uden videre skal have lov til at udlede urensset spildevand i vore åer og vore vandløb, vi ønsker ikke, at der skal kunne udledes røg og møg i atmosfæren uden visse former for regler og al den slags ting, men der skal være en rimelighed i det, således at man ikke kammer over og kommer med så mange forbud, at det direkte virker hæmmende på beskæftigelsen. De krav, der stilles til virksomhederne, må være helt klare, så man ved, hvad man har at rette sig efter. Der må gives rimelige frister. Der må stilles krav til nye virksomheder, så de ved, hvad de skal opfylde, inden de kan gå i gang. Man kan simpelt hen ikke sige, at der er rimelighed i sagen, når man stiller sig tvivlende over for, om virksomheder kan opfylde kravene, uden at man samtidig specificerer disse krav.

Der er blevet nævnt flere konkrete sager i aften, som jeg ikke skal komme nærmere ind på. Jeg kender ikke alle de pågældende til-

[John Winther]

fælde, heller ikke sagen om kartoffelmelsfabrikken, som der efter det, jeg har fået oplyst her – og det er navnlig noget, der er sket i dag – måske nok kan være grund til at se på endnu en gang. Jeg tror, det er væsentligt, hvis denne debat kunne munde ud i, at der kom nogle bemærkninger, som man kunne gå videre med, hvor man henstiller til miljøstyrelsen, at man, når man træffer sine afgørelser, nok tager hensyn til de miljømæssige forhold, men også tager hensyn til, at der er noget, der hedder beskæftigelse herhjemme. Ellers kommer vi meget nemt derhen, at man træffer afgørelser, der er til skade for beskæftigelse, valutabalace og dermed på længere sigt for hele det danske samfund.

Jeg vil gerne meddele på mit partis vegne, at vi ikke kan stemme for det af fremskridtspartiet stillede dagsordensforslag. Det smager sådan lidt for meget af det gamle spørgsmål, om man er holdt op med at tæve sin kone. Vi synes, det er usagligt, og vi kan ikke støtte det. Men jeg skal indrømme, at jeg er glad for, at der ikke i denne sag bliver stillet forslag om en afværgedagsorden, for vi ville have haft tilsvarende svært ved at tage ministerens redegørelse til efterretning.

Prehn (CD):

Langt størsteparten af de ting, der i det daglige omgiver os, indgår som naturlige elementer i en cyklus, der er styret til en vis grad af vor natur og til en vis grad af mennesket. Den del af udviklingen, der er styret af mennesket, er i de sidste århundreder gået langsomt, men i de sidste årtier gået særdeles hurtigt. Vi tager ting ind fra naturen, forarbejder dem, bruger dem og giver dem tilbage til naturen. Vore indgreb har ikke den store betydning, når forekomsterne er rigelige eller den hastighed, hvormed de gendannes, er tilstrækkelig hurtig. Og dog, det kan ikke være lige meget, i hvilken form, på hvilken måde og på hvilket sted vi leverer de lånte ting tilbage. Det har i hvert fald vor accelererende udvikling lært os. Derfor har vi også været nødt til at have en lovgivning til at styre indgreb, forbrug og tilbagelevering. Vi må betale for de ting, vi låner, vi må levere dem tilbage på en sådan måde, at naturen igen kan bruge dem.

Det er mest bekvemt at levere de lånte ting tilbage i umiddelbar nærhed af det sted,

hvor de er forbrugt. Er der nu et sted, hvor befolkningstætheden er stor, ville der alt andet lige komme en ophobning, og naturen ville ikke være i stand til at genmodtage tingene, eller den ville reagere på en måde, der på længere sigt vil gøre det umuligt for mennesker og dyr at eksistere på det pågældende sted. Befolkningstætheden omkring Øresund, det bekvemme i her at skille sig af med det, som ikke mere er brugbart, har for tid tilbage fået os til at indse, at det, vi ad denne vej tilbageleverer, hurtigt vil gøre eksistensmulighed her umulig. Hvis vi ikke har rensset vores kloakvand, vil vi tilføre planterne i Øresund så mange salte og gødningsstoffer, at iltmængden ikke er stor nok til dyrelivet. Vi ville sætte en forrådnelsesproces i gang, der ville være umådelig svær at standse.

Tilsætter vi på den anden side vore opdyrkede områder disse gødningsstoffer, får vi et forøget udbytte. Affaldsstoffer fra f. eks. en kartoffelmelsfabrik kan, hvis de ledes ud i et vandløb eller i havet, få katastrofale konsekvenser. Bruges de samme affaldsstoffer på en hensigtsmæssig måde som gødningsstoffer, giver det stik modsat virkning. Undersøgelser foretaget af landbohøjskolen har netop vist, at hver femte torsk eller 20 pct. af torskene i de indre danske farvande har sårdannelser, hvorimod undersøgelser i ikke-forurenede områder giver et helt andet billede af torskens sundhedstilstand. Her er det kun nogle få promille, der har sår. Jeg skal her i parentes blot nævne, at sårdannelsen skyldes en bakterie, der lever, hvor der udslippes kulhydrat via industrispildevand. Det er da klart, at lægger man sådanne undersøgelser til grund for en fabriks eller industris eller arbejdsplads' beståen, så bliver det som regel arbejdspladsen, der må trække det korte strå.

På den ene side tales der om forurening af naturen, på den anden side om styring af naturen. Alt dette lyder jo meget enkelt, hvis det hele forholdt sig således, men her kommer noget andet og ret så alvorligt ind i billedet. Ikke alle de stoffer, vi leverer tilbage til naturen, er af en sådan beskaffenhed, at de kan indgå i den naturlige cyklus. Den ved Skælskør påtænkte PVC-fabrik vil frembringe et affaldsstof af denne beskaffenhed, og selv om dette er i minimale mængder, overvejer man stadig miljøhensyn fremfor en stor arbejdsplads.

[Prehn]

Da man byggede Glostrup amtssygehus, var der ingen, der tog hensyn til den forurening, nedfald af affaldsstoffer fra sygehusets varmecentrals skorsten frembragte, skønt dette affald må siges at være lige så farligt og fremkommer i langt større mængder.

Centrum-demokraterne ønsker ikke at tilsidesætte miljøhensyn, men vi ønsker en fornuftig styring.

Til slut vil jeg sige, at det af fremskridtspartiet stillede forslag om motiveret dagsorden kan centrum-demokraterne ikke stemme for.

Gert Petersen (SF):

For nu ikke at glemme det, må jeg hellere indlede med at sige, at vi ikke kan stemme for det forslag om motiveret dagsorden, der er stillet af fremskridtspartiet. Vi anser forslaget for at være demagogisk i sin udformning. Der er ikke tale om, at den ene arbejdsplads efter den anden nedlægges som følge af miljøhensyn, og vi mener også, at selve tendensen både i dagsordensforslaget og i forespørgslen formulering er af en sådan karakter, at den burde være totalt uacceptabel i noget, som vil kalde sig et kultursamfund.

Hvad angår indlæggene fra nogle af de forudgående borgerlige ordførere, må jeg nok sige, at jeg synes, deres konklusioner, at de måtte stemme imod dagsordenen, stod i ejendommelig modstrid til deres præmisser. I modsætning til disse ordførere er jeg i stand til at begrunde mere indgående – uden at jeg dog skal lægge beslag på tingets tid i større omfang – hvorfor vi vil stemme imod dagsordenen.

For det første vil jeg godt give udtryk for tillid til miljøtilsynet og benytte lejligheden til at sige miljøstyrelsen en varm tak for det store arbejde, det har gjort, et arbejde, som viser, at man dér tager sine opgaver alvorligt. Det er nu engang sådan, at der både er kortsigtede og langsigtede interesser, som må tilgodeses i et samfund. Vi har hævdet fra socialistisk side igennem mange år, at det var typisk for profitmotivet, for profitsamfundet, at det satte de kortsigtede interesser, ønsket om hurtigst muligt at opnå den størst mulige profit, over hensynet til de langsigtede samfundsinteresser. Det kan da godt ske en gang imellem i den daglige debat, at man kommer

lidt i tvivl, om det, man nu har gået og sagt i mange år, er rigtigt. Men jeg vil da sige, at efter at have hørt en række ordførere her, først og fremmest fremskridtspartiets, men i og for sig også venstres og de konservatives ordførere, ja, så må jeg sige, at jeg er blevet bekræftet i mine allerdystreste fordomme, nemlig at der er nogle, som absolut vil sætte hensynet til dette: hurtigst muligt at få det mest mulige ud af det, over hensynet til de langsigtede samfundsinteresser. Jeg synes, at miljødebatten generelt, men i ganske særlig grad her i aften, afspejler denne modsætning.

Jeg er ikke helt enig med hr. Camre, når han siger, at der ikke er nogen modsætning mellem hensynet til beskæftigelsen og miljøhensyn, eller at der ikke kan opstå nogen modsætning. Jeg synes, man skal se i øjnene, at der i enkelte situationer godt kan opstå sådanne modsætninger. På det lange sigt tror jeg ikke modsætningerne er reelle; her giver jeg hr. Camre ret i, at netop miljøhensynet, nødvendigheden af at tage hensyn til miljøet, fører til udvikling af nye produkter, til omlægning af produktion, som skaber beskæftigelse. Men der kan meget vel opstå situationer, sådan som vi netop oplever dem omkring PVC-fabrikken, hvor hensynet til miljøet tilsiger os ikke at starte en bestemt produktion, som ellers ville give beskæftigelse.

Men hvad vil hensynet til miljøet sige? Det er jo ikke et abstrakt begreb. Det vil sige hensynet til den menneskelige overlevelse, hensynet til, at menneskene kan leve under sunde og gode forhold nu og i fremtiden, modsat at man starter en beskæftigelse på bekostning af noget, som indebærer en alvorlig risiko for forgiftning. De partier, som for alvor går ind for en fremme af beskæftigelsen, må selvfølgelig gå ind for en fremme af beskæftigelsen på grundlag af menneskeværdige forhold og under hensyntagen til miljøet, også de kommende generationer. Jeg er helt overbevist om – det er vores opfattelse i socialistisk folkeparti – at man i vid udstrækning kan løse den nuværende beskæftigelseskrise, også selv om der samtidig må tages sådanne hensyn.

Det er klart, at vi hurtigt kunne afskaffe eller i hvert fald reducere arbejdsløsheden, hvis vi bare gav frit løb for alt muligt, hvis vi tillod alle mulige overtrædelser af miljølov og arbejdsmiljølov og så i øvrigt indførte sultelønninger her i landet. Så skulle det da

[Gert Petersen]

ikke undre mig, om fremskridtspartiets vælgere og venstres vælgere og andre skulle få sat sådanne produktioner i gang, at folk kom i arbejde. De ville ganske vist dø af sult og forgiftning undervejs, men hvad så? Det var jo ikke det, der var det afgørende. Det afgørende var nogle formelle sager, som man skulle have opnået, plus den profit, som skulle skovles ind.

Jeg mener, at de borgerlige partier udgyder nogle krokodilletårer over arbejdsløsheden, når de taler om, at miljøhensyn ikke må stille sig i vejen for fremme af beskæftigelsen. Det bringer mig til at tænke på den satire, som Jonathan Swift skrev for mange år siden, det var i det 18. århundrede, at hungersnøden i Irland kunne man da nemt overvinde. Man kunne bare lade den ene halvdel af befolkningen æde den anden. Så klarede man hungersnøden, de blev mætte, og de få, der var tilbage, kunne såmænd godt klare sig med de afgrøder, som var til rådighed på Irland.

På samme måde stiller man det her op, som om vi kan klare beskæftigelsen ved at tilsidesætte miljøhensynene. Vi er altså nogle, som siger: beskæftigelsen skal klares, arbejdsløsheden skal overvindes, men den må ikke overvindes ved, at man indfører menne-skeuværdige forhold, ved at man negligerer miljøhensyn.

Derfor må jeg fra først til sidst afvise både forespørgsels form og den dagsorden, som er foreslået, og igen slutte af med at udtrykke min tillid til miljøstyrelsen og i øvrigt også sige tak til ministeren for det svar, han gav på forespørgslen.

Jørgen Jensen (DKP):

Jeg føler ikke, at det er nødvendigt for at afvise indholdet i denne forespørgsel at give udtryk for absolut tillid til det miljøarbejde, der hidtil er foregået. Vi synes i allerhøjeste grad, der var områder, hvor det kunne være nødvendigt at stramme det, også den administration, der har været.

Den nuværende arbejdsløshed skyldes ikke miljøindgreb. De 200.000 arbejdsløse, vi har, de 70.000 unge, som man også slår på, som er arbejdsløse, det skyldes ikke indgreb over for virksomhederne eller over for stor-kapitalen. Tværtimod er arbejdsløsheden et resultat af planløshed. Det er modsætninger-

ne mellem produktionsmuligheder og forbrugsmuligheder, der sådan set skaber den arbejdsløshed. Vi kunne og burde efter vor opfattelse gribe endnu kraftigere ind over for forurening, over for ressourcemisbrug, kræve et endnu bedre arbejdsmiljø, og det mener vi også udmærket godt kunne ske, uden at det behøver at betyde arbejdsløshed.

Der blev stillet et enkelt spørgsmål til ministeren. Jeg skal ikke svare for ministeren, men jeg vil godt tage det op. Det var: er det rimeligt, at vore krav til spildevandsrensning er 10 gange så stramme som i Vesttyskland? Hvis det er rigtigt, må jeg sige: nej, så er det ikke rimeligt, men efter vor opfattelse burde vi internationalt sørge for, at kravene blev lige så stramme i Vesttyskland.

Jeg vil godt tage den kronik frem, som har været i Børsen i dag, og som slutter med at sige:

»... og ungdommen straffes så yderligere ved, at den nuværende gældsætning overdrages til den samme ungdom, som er den kommende generation af erhvervsaktive.«

Det er efter min mening et misbrug af ungdomsarbejdsløsheden. Ungdomsarbejdsløshed er en forbandelse. Men jeg vil også godt understrege, at den gæld, vi kunne give kommende generationer, var det ikke også den gæld, som fulgte af, at vi misbrugte mulighederne i dag, forurenede i en sådan grad, så det ikke var til at leve for kommende generationer? Der har allerede været nævnt noget heroppe om, hvordan torsken er blevet beskadiget af den forurening, vi foretager. Der kunne nævnes mange andre ting, og det har været nævnt tidligere. Jeg vil godt understrege, at den gæld, som vi dermed ville pådrage kommende generationer, var langt større end det, man peger på her.

Hvis det var en diskussion om PVC-fremstilling, eller hvis det var et spørgsmål, om kartoffelsaft kunne bruges som gødning, ja, så kunne vi da godt sagligt diskutere det, for det er da rigtigt, at vi ikke har viden nok om alle disse ting. Men jeg tror, vi befinder os i en situation, hvor det er nødvendigt at stramme, også stramme meget og måske også mere end nødvendigt – men hellere må vi gøre det end lade det løbe, som det nu bedst kan.

Jeg skal ikke forlænge denne diskussion meget. Fremskridtspartiets ordfører kom selv for skade at sige til sidst, hvad meningen

[Jørgen Jensen]

med denne debat var, når man til sidst drog ØD ind i diskussionen og i og for sig prøvede at bruge dette som et bevis på, at også på dette område stilede regeringen imod ØD. Det sagde for mig noget om, hvad den diskussion skulle bruges til. Jeg skal derfor bare slutte med at sige, at vi kan ikke stemme for det dagsordensforslag, der er fremsat.

Bolvig (RV):

Denne forespørgsel er baseret på et rent postulat. I hr. Askjær Jørgensens forespørgsel antydes det, at miljøministeren har en rent satanisk lyst til at kaste folk ud i arbejdsløshed, når der skal træffes afgørelser om virksomheders beståen ud fra miljøhensyn. Kan hr. Askjær Jørgensen eller ministeren oplyse, hvor mange bestående virksomheder der har måttet lukke på grund af miljøministeriets indsats?

Ministeren har naturligvis ganske ret i sine bemærkninger om, at der i miljømæssig henseende skal foretages og bliver foretaget omhyggelige afvejninger af både økonomisk og beskæftigelsesmæssig art, inden der træffes afgørelser om virksomheders fortsatte dispositioner. At hensyn til beskæftigelsen især i disse år spiller en stor rolle, er åbenbart for alle, eller jeg bør vel egentlig sige næsten alle. Administrationen af miljøbeskyttelsesloven er i høj grad lagt ud til de enkelte kommuner og amter, hvilket i sig selv borger for, at de beskæftigelsesmæssige og økonomiske interesser nok skal blive tilgodeset. Hvis ikke, har man hele to ankeinstanser.

Vi er i Danmark efter min mening kommet alt for sent i gang med opbygningen af en miljøstyrelse. At vi i starten begår fejl, er vel uundgåeligt, men i det store og hele er der tilfredshed med de bestemmelser og retningslinjer, der er udstukket. Dette fremgik klart af de netop gennemførte beskudne ændringer af miljøbeskyttelsesloven. Hr. Askjær Jørgensen ved jo godt, at der ydes statsstøtte til de virksomheder, der grundet miljøloven har fået pålagt særlig tyngende udgifter.

Den industrialiserede verden ødelægger miljøet, hvis ikke der skrives ind. Gang på gang overraskes vi over, hvor følsom naturen er over for det moderne menneskes aktiviteter; Ruhrdistriktet og the Midlands i England forpester luften, ikke kun i lokalområderne, men i hele det nordlige Europa.

Vandløb og søer tilsvines, giftkatastrofer er hverdagshændelser, et effektivt jordbrugspesticideforbrug ændrer den økologiske balance, og takket være f. eks. den rige verdens rovdrift på træ i u-landene formindskes den iltproducerende regnskov; eksemplerne er desværre mange. Eksperter og ikke kun dommedagsprædikanter forudser klimaændringer med katastrofale følger for menneskeheden, så der er al mulig grund til at blive sig disse problemer bevidst. Hvis vi i det hele taget kommer til at opleve morgendagens samfund – man kan tvivle, når man ser den tiltagende våbenforurening – er det pinenødvendigt, at vi beskytter vort miljø. Jeg er glad for, at ministeren ikke lader sig påvirke af opfordringer til at lade kræfternes frie spil råde. Økonomiske hensyn må undertiden vige for hensynet til vort miljø. Vi må kunne overlade vore efterkommere, der skal leve i et fritids-samfund, et smukt og rent land.

Jeg kan ikke dele fremskridtspartiets forargelse og, synes jeg, dårligt dokumenterede påstande, men jeg vil gerne henstille til ministeren at sørge for, at de forskellige miljøsa-ger afgøres langt, langt hurtigere, end det er tilfældet. Den nye miljøadministration har efterhånden trådt sine børnesko og må nu være i stand til hurtigt at kunne træffe en afgørelse.

Det eneste område, hvor jeg finder at beskæftigelsen kan lide under miljøministeriets gøren og laden, er den for sendrægtige administration og de ofte næsten latterlige restriktioner, man pålægger f. eks. små næringsdrivende. Jeg føler mig overbevist om, at ministeren er klar over disse forhold og er i besiddelse af vilje til at få dem rettet.

Hvis vi blev foregangsmænd inden for miljøområdet, er jeg som hr. Gert Petersen overbevist om, at det vil kunne danne grundlag for en indbringende industri med stor beskæftigelse. Dette argument må dog i hvert fald tælle for hr. Askjær Jørgensen og andre kritikere.

Det fremgår vist klart af mine bemærkninger, at vi ikke kan støtte det fremsatte dagsordensforslag.

Ib Christensen (DR):

Såvel i formuleringen af denne forespørgsel som i dagsordenen fra fremskridtspartiet ligger der en anklage, som vi på ingen måde

[Ib Christensen]

finder dokumenteret i det, der er blevet fremført fra fremskridtspartiet i denne debat. Vi står i den situation, at vi dog stadig væk trods al økonomisk jammerlighed er blandt jordens rigeste lande og det femterigeste land i verden, hvilket gør, at vi har andre prioriteringer, end vi måske havde for generationer siden, og andre prioriteringer end de lande, som har en langt ringere velstand end vor – dermed tænker jeg ikke mindst på udviklingslandene. Miljøspørgsmål vil spille ind, både når det drejer sig om den økonomiske arbejdsdeling mellem de fattige og de rige lande, og også når det drejer sig om produktioner, som der her er tale om, og som fremskridtspartiet hentyder til, altså miljøforbrugende produktioner.

Når beskæftigelseshensyn drages så stærkt frem, må det siges, at det er jo mere komplekst, end det fremgår af fremskridtspartiets forespørgsel og indlæg her i debatten. Andre ordførere har nævnt, at der også gennem miljøinvesteringer skabes arbejde og produktion i en avanceret økonomi som den danske. Dertil kommer, om det er rimeligt, at vi holder liv i forældede eller forurenende produktioner. Vi kan altså ikke anerkende de præmisser, som ligger bag denne dagsorden og denne forespørgsel, selv om vi erkender, at der kan være problemer i enkelte tilfælde.

Jeg skal ikke komme nærmere ind på problemerne omkring den meget omtalte PVC-fabrik, men blot sige, at miljøstyrelsen ikke skal høste utak for, at den udviser forsigtighed. Der var også dér beskæftigelseshensyn inddraget, idet Skælskør Frugtplantage følte sig truet på sin eksistens, hvis denne fabrik var kommet op at stå. Altså er problemerne langt mere komplekse, end der er givet udtryk for her fra forespørgernes side.

Det er retsforbundets opfattelse, at forurenere må betale for retablering af miljøet, dvs. at både de driftsøkonomiske og samfundøkonomiske omkostninger skal betales, når der er tale om et miljøforbrug. Det er også et grundlæggende princip i den miljølovgivning, vi har, og det er et princip, som vi ønsker skal fastholdes.

Når det er sagt, kan det jo godt være – eller rettere sagt, det er en kendsgerning – at der på en række enkeltområder kan rettes nogen kritik. Man kan nævne et detailspørgsmål som bryggerierne på Bornholm, der må lukke det ene efter det andet på

grund af nogle måske lovlig strenge miljøkrav. Også til andre mindre virksomheder kan der måske stilles nogle krav, som må siges at være overdrevne, men i det store og hele mener jeg ikke, der er grundlag for at rette så hårde anklager mod miljølovgivningens administration eller dens indhold, som ligger i fremskridtspartiets forespørgsel, og som det er kommet til udtryk her i denne debat.

Det fremgår heraf, at vi ikke kan støtte det af fremskridtspartiet stillede dagsordensforslag.

Miljøministeren (Niels Matthiasen):

Må jeg begynde med at sige, at regeringen naturligvis også må afvise den af fremskridtspartiet stillede dagsorden.

Jeg skal kun gøre nogle ganske få bemærkninger. Jeg undrer mig lidt over, at fremskridtspartiet nu tager hr. Haldor Topsøe så meget til indtægt, det er i hvert fald et nyt makkerskab. Jeg ved ikke, om hr. Haldor Topsøe ikke vil betakke sig for det, når man tænker på den behandling og den bedømmelse, han tidligere har været ude for fra nr. Glensgårds side i forbindelse med andre ting.

Med hensyn til den konkrete sag, der har været rejst om PVC-fabrikken, er forholdet det, at miljøankenævnet ved sin afgørelse den 27. februar 1978 sendte sagen vedrørende PVC-fabrikken ved Skælskør tilbage til ny behandling i miljøstyrelsen. Den 7. april 1978 har miljøstyrelsen truffet afgørelse i sagen, idet miljøstyrelsen har fastholdt sin tidligere afgørelse af 7. juli 1977 og altså på ny har meddelt afslag. Miljøstyrelsen har præciseret, at der er tale om en konkret afgørelse i den foreliggende sag. Miljøstyrelsen mener, at usikkerheden med hensyn til vinylchlorids helbredsskade virkninger er så store, at afslaget må fastholdes. Styrelsen gør opmærksom på, at en række yderligere undersøgelser af vinylchlorids kræftfremkaldende, arveanlægsændrende og fosterskadende virkninger må foreligge, for at styrelsen vil kunne se bort fra usikkerheden og dermed risikoen. Styrelsen finder ikke, at samfundsmæssige interesser vil kunne opveje usikkerheden og risikoen på nuværende tidspunkt.

Den afgørelse, miljøstyrelsen nu har truffet, er indbragt for miljøankenævnet af Skælskør byråd, Vestsjællands amtsråd og virk-

[Miljøministeren]

somheden. Miljøankenævnet skal altså nu tage stilling til sagen. Da miljøankenævnet ifølge miljøbeskyttelsesloven er uafhængig af instruktionerne om den enkelte sags behandling og afgørelse, mener jeg ikke, det vil være rigtigt at gå ind i en diskussion om den konkrete sag.

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger til hr. Maisted. En usandhed bliver jo ikke mere sand ved at blive gentaget, og hele den snak om jagen på de mindre erhvervsdrivende, så de må lukke virksomhederne, er uden sund sans. Der er ingen, der kan tro på en sådan påstand, al den stund regeringen gang på gang og heldigvis med et stort flertal her i folketinget har fremlagt beskæftigelsesplaner netop for at øge beskæftigelsen. Når man taler om hele den problematik, kunne man spørge, hvem det er, der har nedsat en landsbykommission, der netop skal overveje, hvordan landsbyerne kan overleve, hvordan vi finder den størrelse, der er nødvendig for, at man kan eksistere i de små samfund. Det er mig bekendt ikke fremskridtspartiet, der er kommet med det forslag, men regeringen.

Man kan diskutere, som hr. Brøndlund Nielsen var inde på, om miljøankenævnet er placeret rigtigt. Nu har vi det, så må spørgsmålet altså tages op. Vi har lige vedtaget miljøbeskyttelsesloven og sagt, vi ikke har erfaringsmateriale nok. Det er da muligt, man engang kan justere tingene eller finde en anden løsning, det tør jeg ikke sige på nuværende tidspunkt, men da vi behandlede miljøbeskyttelseslovsforslaget, blev der ikke stillet ændringsforslag på det område, og vi mener, man må have flere erfaringer også på dette område.

Jeg kan bekræfte over for hr. Brøndlund Nielsen, at jeg er betænkelig ved materialeanvendelserne; det gav jeg bl. a. udtryk for i forbindelse med redegørelsen om produktvurdering. Jeg tror, vi i meget høj grad i fremtiden kommer til at vurdere, hvad det er for materialer, vi beskæftiger os med, hvad det er for kemiske sammensætninger, legeringer, og hvad det hedder alt sammen, vi anvender, hvordan de vil påvirke den menneskelige organisme i fremtiden. Det kan jo ikke gå an, at man lægger afgørende vægt på at skaffe arbejdspladser, hvis dette betyder, at man f. eks. fremmer forskellige lungesygdomme på grund af kemiske påvirkninger, der viser sig otte eller ti år efter.

Der er en helt anden problematik i disse forhold i dag end tidligere. Det er noget, vi har fået en erkendelse af, og det er noget, vi må arbejde med, også sammen med andre lande. Danmark kan ikke føre en politik på disse områder alene. Det kan ikke i det lange løb være sådan, at normerne er forskellige i Vesttyskland og Danmark. Selvfølgelig glæder det mig, hvis vi går i spidsen for en fornuftig politik på disse områder, men det er da noget, vi drøfter miljøministrene imellem inden for EF, ligesom de nordiske miljøministre har taget det op og prøver på at få lagt fælles programmer og normer for en række af disse områder. Det kan være, det er en sen erkendelse, men vi er altså kommet til den erkendelse, at vi må lære at leve med disse ting og tage hensyn, der prioriterer menneskeværdige forhold i det lange løb højere end en kortsigtet beskæftigelsespolitik, der går ud over det menneskeværdige. Derfor tror jeg, vi kommer til at vende tilbage til hele dette spørgsmål om materialebehandling, når vi kommer med et lovforslag om produktvurdering i det hele taget.

Jeg skal ikke gøre flere bemærkninger. Vi må selvfølgelig også i det samarbejde, der er på internationalt plan, søge at finde frem til miljøregler, der betyder, at der ikke finder konkurrenceforvridning sted i forhold til de enkelte lande. Men jeg mener, det er et meget vigtigt spørgsmål og egentlig for vigtigt til, at vi behandler det på denne, skal vi sige lidt letfærdige måde i forhold til, hvor alvorligt problemet er, hvis man går i dybden med det.

Askjær Jørgensen (FP):

Miljøministeren henviste selv til de gældende erhvervsstøtteleve. I min begrundelse trak jeg netop det frem, at vi synes, det så ud, som om der var et misforhold mellem det, man gør i erhvervsministerens regie – jeg burde måske sige handelsministerens regie, men jeg mener, minister Ivar Nørgaard er erhvervsminister – og det, man gør på miljøområdet.

Jeg havde ikke forventet, at miljøministeren i aften ville give os ret i nogen af vores synspunkter. Jeg havde ikke forventet, at han ville imødekomme os, men jeg håber, at når vi siger det igen og igen og igen, vil det gå i denne sag som i andre sager, hvor frem-

[Askjær Jørgensen]

skridtspartiet har peget på noget gentagne gange, nemlig at man, selv om man umiddelbart smider vort forslag i papirkurven, på et senere tidspunkt, når gardinet er rullet ned, tager vore tanker frem, sorterer dem lidt og så kommer med dem. Det har vi set før, hr. minister. Jeg håber og tror på, at det vil ske igen. Jeg kan godt forstå, at en socialdemokratisk miljøminister ikke mener, at man politisk kan holde til at give os nogle indrømmelser.

Hr. Ib Christensen efterlyste en dokumentation for de påstande, som man mener ligger i forespørgslen. Jeg har tidligere forklaret, at vi havde fået denne oplysning om cigaretterne kontra risikoen ved PVC-fabrikken. Nu nævner hr. Ib Christensen Skælskør Frugtplantage. Truslen mod Skælskør Frugtplantage var den, at visse venstorienterede kræfter forsøgte at rejse en hestemning, der skulle bilde folk ind, at luften ville blive så forgiftet, hvis man lavede en PVC-fabrik derovre, at produkterne fra Skælskør Frugtplantage var farlige at spise. Det var den trussel, der var mod Skælskør Frugtplantage. Der er reelt ikke andre; det er bevist med det, jeg forklarede med cigaretterne, og det svar, vi havde fået.

Ministeren nævnte, at man havde nedsat en landsbykommission osv. Nå ja, men vi har jo også peget på visse ting vedrørende landsbykommissionen; det kan ministeren bl. a. læse i vores beslutningsforslag nr. B 62.

Til hr. Camre skal jeg sige, at jeg vil fortælle de få socialdemokrater, vi har tilbage i Brande kommune, hvordan hr. Camres stilling er med hensyn til kartoffelvandet. Det er muligt, det ikke betyder så meget for hr. Camre, hvis der bare er 40-50 medarbejdere, som hvis det er 2.500 arbejdere i Frederiksværk, der skal have 300 mill. kr. af de skatteyderkroner, som folk i Brande skal være med til at betale. Det er muligt, det er vigtigere for hr. Camre, når det er en stor flok mennesker, end når det er mange små flokke. Det skal jeg gå over og referere.

Sluttelig en bemærkning til hr. Bolvig, der taler om, at vi skal oplyse, hvor mange virksomheder der er lukket. Ja men det er jo trist, hvis man kender lidt til, hvilken beskæftigelse hr. Bolvig har i det private erhvervsliv, at han ikke ved, at når man gør virksomhederne bange, når de føler, der er et usikkert erhvervs klima, så lader de i det hele

taget være med at investere. De vover sig slet ikke ud. Det er trist, at hr. Bolvig ikke engang ved det.

Maisted (FP):

Det er åbenbart ikke hensigten, der skiller os ad, men tempoet, hvormed det bliver gennemført, og forskellen mellem det, man gør, og det, man siger. Ministeren oplyste den 11. maj 1977, at der igennem de sidste årtier er sket en meget betydelig forøgelse af forureningen af de ferske vande. I regeringens investeringsplan udtaler man, at udgangspunktet er, at den ganske krævende og omfattende opgave med at øge rensningsniveauet for spildevand, som vi igangsatte i begyndelsen af 1970'erne, er ved at være afsluttet. Det er to modstridende udtalelser, og ministeren skylder stadig væk folketingets miljøudvalg en redegørelse for disse problemer.

Der var intet materiale i maj 1977, der kunne retfærdiggøre, at man havde en bedre situation på forureningsområdet, og i regeringens investeringsplan siger man, at problemerne er løst. Det undrer mig lidt.

Ministeren er lykkelig for, at vi er foregangsland på f. eks. området rensning af spildevand og i det hele taget på forureningsområdet, altså støj og møg, og hvad man ellers har. Men kendsgerningen er jo, at hvis vi går foran, og når man erkender, at det er en international opgave, betyder det, at man har stillet sådanne krav herhjemme til danske virksomheder, at man forøger omkostningsniveauet så meget, at de er ude af stand til at konkurrere med de omkringliggende lande, der altså ikke har de samme strenge krav, og som derfor selvfølgelig overtager den produktion, vi ikke kan udføre her i landet. Det er en af konsekvenserne. Som sagt er der også den konsekvens, at de mindre virksomheder, der betyder allermindst for forureningen, er dem, man lukker først. Vi har jo set masser af eksempler på, at man skynder sig at give de store virksomheder dispensation på trods af, at de selvfølgelig er langt mere forurenende end de mindre, man ikke vil give dispensation.

Jeg vil her sige til de socialistiske partier og kommunisterne, at det er helt utroligt at høre på, at vi på dette område kan bruge midler uanset konsekvenserne, men da vi talte om arbejdsløshed og hr. Jørgen Jensen

[Maisted]

talte om de arbejdsløses kår, var dødeligheden alvorligt stor, fordi folk var arbejdsløse. De socialistiske partier vil altså gerne være med til at øge omkostningsniveauet her og nu ud fra nogle luftige betragtninger om, at vi skal være foregangsland, altså gerne øge arbejdsløsheden på trods af, at konsekvensen af denne arbejdsløshed er langt større, end hvis vi ikke farer meget hurtigt frem på forureningsbekæmpelsesområdet.

Angående problemet om vinylchlorid skriver arbejdsministeriet den 27. april 1978, efter at de har sat en grænse fra 1. april 1975 på 1 ppm for vinylchlorid:

»Hensigten hermed var at beskytte de beskæftigede i den del af plastindustrien, der forarbejder polyvinylchlorid (PVC), mod indånding af sundhedsfarlige koncentrationer af vinylchlorid, der findes som restkoncentrationer i polymerisatet, og som frigøres ved forarbejdningen.«

Det betyder, hr. minister, at mens ministeren overhovedet ikke ville tage stilling til en PVC-fabrik, hvor man fra miljøstyrelsens side siger: der findes ikke nogen nedre grænse, så accepterer man blankt, at der forarbejdes og forbruges PVC her i landet, som efter miljøstyrelsens opfattelse udsætter den danske befolkning for sundhedsfare. Hvis der var bare en anelse logik i det, miljøministeren og miljøstyrelsen foretog sig, ville de selvfølgelig omgående forbyde import, forarbejdning og forbrug af PVC. Det er en mærkværdig opfattelse af problemerne, man her demonstrerer.

Der sker nemlig også det, at når man bestemt vil føre sig frem som foregangsland i et lille område som Danmark, der internationalt set selvfølgelig overhovedet ingen indflydelse har på forureningssituationen af vores omkringliggende have – det er jo indlysende, at det er Tyskland og England og ikke Danmark, der har problemerne – så eksporterer man alle disse problemer til de steder, hvor man er villig til at arbejde efter langt værre normer. Fordi miljøministeren og de socialistiske partier absolut vil forcere en urimelig udvikling – og dér er det, jeg siger, det er på grund af overordnede politiske mål, for dér har man altså helt andre hensigter end det der forgyldte problem med at løse vores forureningsproblemer – er man villig til at eksportere alle disse problemer til lande, der

ikke har råd til at stille sådanne krav, og som er villige til at ødelægge deres befolkninger.

Brøndlund Nielsen (V):

Hr. Gert Petersen rettede nogle bemærkninger også til mig, og selv om jeg ser, at hr. Gert Petersen for længst har forladt denne debat, kan jeg ikke lade dem stå uimodsagt i referatet, for jeg synes, de var helt urimelige. Jeg kan ikke se, hvor jeg skulle have sagt noget om, at vi lod ganske hånt om miljøet i enhver henseende, som hr. Gert Petersen har fået indtryk af. Nu var hr. Gert Petersens forstand på disse ting vist begrænset, idet han bestandig talte om miljøtilsynet, som jeg ikke rigtig er klar over hvad han mente med.

Så rettede ministeren også nogle bemærkninger til mig. Jeg skal ikke tage nogen lang debat op om det, blot sige, at når ministeren henviser til en kommende produktvurderingslov, skal man nok være forsigtig med at lave for mange indgreb, idet jo erhvervslivet selv, når der virkelig er tale om farlige produkter, vil forsøge at ordne problemerne; og hvor der tages nye ting op som f. eks. fabrikken ved Skælskør, er der jo mulighed for indgreb. Jeg kan som eksempel på erhvervslivets vågenhed over for disse ting vist nævne overvejelserne om anvendelsen af asbest i byggematerialer. Her har vi jo netop den dynamik, det initiativ, der findes i det private erhvervsliv, som hr. Gert Petersen naturligvis ikke forstår, men som er noget meget væsentligt.

Jeg vil gerne takke ministeren for hans udtalelser om det væsentlige i det internationale samarbejde omkring disse problemer.

Det, jeg kritiserede – og det kan jeg så godt lige sige igen – er den risiko, der er for, at disse mange, mange regler bliver administreret på en måde, som ikke er rimelig. Vi ved også nu, at ministeren i en række skrivelser har henstillet til ministeriets styrelser og direktorater at føre sig noget mere lempeligt frem i en række henseender. Det synes jeg da er et meget positivt træk for netop at komme de ubehagelige og uheldige sider af denne administration til livs.

Jeg deler den opfattelse, som hr. Svend Haugaard, så vidt jeg erindrer, tidligere i dag har fremført her fra talerstolen, nemlig at man gør miljø sagen megen skade, hvis man

[Brøndlund Nielsen]

overadministrerer og dermed gør det hele umådelig upopulært.

Ib Christensen (DR):

Jeg skal stadig væk ikke komme ind på den konkrete sag omkring denne PVC-fabrik, men når nu hr. Askjær Jørgensen taler om visse venstreorienterede kræfter, der skabte uro osv., og hr. Maisted ligeledes nærmest sætter lighedstegn mellem socialisme og miljøbevidsthed, er der vel grund til at protestere. Som jeg prøvede at forklare i mit første indlæg, er hele dette spørgsmål først og fremmest et spørgsmål om velstand eller fattigdom, og derfor ser man da også, at der i et kapitalistisk land som USA på mange områder stilles strengere miljø- og sikkerhedskrav, end der gøres i Sovjetunionen, og det modbeviser jo noget de påstande, hr. Maisted kom med. Jeg tror, han gør miljø sagen, som fremskridtspartiet dog siger de også tillægger en vis betydning, en dårlig tjeneste ved at gøre venstreorienteret og socialisme identisk med mennesker, der kæmper for et bedre miljø, eller som det i hvert fald ligger på sinde at sikre et ordentligt miljø.

Vi kan diskutere, om vore miljøkrav er for strenge på nogle punkter – jeg antydede, at det nok var tilfældet – men grundlæggende mener jeg ikke, de er for strenge.

Jeg vil konkludere, at miljøbevidsthed ikke har noget med venstreorienteret og højreorienteret at gøre, men måske nok noget med velorienteret.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Det har intet med miljøbevidsthed at gøre, hr. Ib Christensen, når man påpeger, at en lov bliver administreret på en sådan måde, at så at sige samtlige danske virksomheder i praksis lever på dispensationer. Det er nemlig en farlig tendens, man så kommer ind på. Vi mangler jo totalt konkrete regler inden for disse områder, skønt vi snart burde have så megen erfaring og viden, at vi kunne præcisere, hvad det er, vi vil inden for det område. Alle de dér smukke ord om miljøbevidsthed – ja, hvem pokker er ikke miljøbevidst her i Danmark? Man ville da være tåbelig, hvis man ikke var det. Men det er bestemt ikke det samme som bare at lade dem køre løs på en sådan måde, at danske virksomheder le-

ver på dispensationer, og sådan at de må frygte, hvornår den næste kommer ind ad døren med en eller anden kasket på hovedet, der er i stand til at lukke deres virksomhed og de arbejdspladser, de har. Så dér er en væsentlig forskel, og det har intet med miljøbevidsthed at gøre.

Hermed sluttede forhandlingen.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg skal udsætte afstemningen til i morgen.

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget *John Winther* har meddelt mig, at han med udgangen af juli måned 1978 nedlægger sit mandat som medlem af folketinget.

Fra medlem af folketinget *Thomas Have*, der har orlov, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 29. maj 1978 atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Brændstrups*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

Fra medlem af folketinget *Nyborg*, der har orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 3. juni 1978 atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Irene Heintzelmanns*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

Skatte- og afgiftsudvalget har afgivet:

Betænkning over forslag til lov om kurs- tabsfradrag for ældre virksomhedslån. (Af Maisted m. fl.). (Lovforslag nr. L 171).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Indfødsretsudvalget (24/5 78):

[Første næstformand]

Udtræder: Thomas Have

Nyt medlem: A. P. Brændstrup

Angående dagsordenen henviste formanden til den i salen opslåede dagsorden.

Folketingets næste møde afholdes torsdag den 25. maj kl. 10.00.

Mødet hævet kl. 21.50
